

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

PRESEDNIK

Arusha, Hag, 13. oktobar 2015.

Obraćanje Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija

Sudija Theodor Meron Predsednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i predsednik Mehanizma za međunarodne krivične sudove

13. oktobar 2015.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dame i gospodo:

Čast mi je da se danas pojavim pred Generalnom skupštinom kojom predsedava Danska, u dvojnem svojstvu predsednika Mehanizma za međunarodne krivične sudove i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.

Pre nego što se osvrnem na pojedinosti u vezi s Mehanizmom i Međunarodnim sudom, želim da izrazim posebno zadovoljstvo što sam u prilici da Vam čestitam, gospodine predsedniče, na tome što je Danska preuzela predsedavanje Generalnom skupštinom i da Vam poželim puno uspeha tokom Vašeg mandata. Takođe sam izuzetno zahvalan na naporima koje je tokom prethodne godine uložila neformalna Radna grupa Saveta bezbednosti za međunarodne sudove. Povrh toga, čast mi je da zahvalim na ogromnoj pomoći koju je obema institucijama na čijem sam čelu pružila Služba pravnog savetnika Ujedinjenih nacija i sam pravni savetnik, g. Miguel de Serpa Soares, kao i pomoćnik generalnog sekretara Ujedinjenih nacija za pravne poslove, g. Stephen Mathias. Njihova nepokolebljiva podrška institucijama međunarodnog pravosuđa i njihovim naporima je ključna za uspeh našeg rada.

I kao poslednje, ali i ne manje značajno, želeo bih da napomenem da se danas podnosi godišnji izveštaj predsednika Međunarodnog suda za Ruandu. Predsednik Joensen je tu instituciju vodio tokom prethodnih godina pokazavši veliku sposobnost i integritet. Čast mi je i privilegija što smo zajedno radili. Takođe sam veoma zahvalan na njegovim današnjim ljubaznim rečima. Takođe odajem počast njemu i svim prethodnim čelnim ljudima, sudijama, zaposlenima kao i drugim akterima u vezi sa MKSR na njihovim izuzetnim dostignućima. Čast mi je što nastavljam njihov rad kroz Mehanizam.

U svom današnjem obraćanju usredsrediću se na najznačajnije događaje tokom prethodne godine na Mehanizmu i MKSJ, te navesti kako uspehe tako i dalje izazove. Detaljniji pregled ovih pitanja izložen je u pisanim izveštajima u ime obe institucije koje predstavljam.

* * *

Prvo ću se osvrnuti na rad Mehanizma.

Protekla godina još jednom je pokazala da je Mehanizam predvodnik na polju međunarodne pravde, svakodnevno pokazujući da je s odgovarajućom organizacijom, infrastrukturom i rukovodstvom moguće nadograditi iskustva prvih modernih međunarodnih sudova i funkcionisati na efikasan način i samo uz nužne troškove.

Na primer, u decembru prošle godine predsedavao sam većem koje je izreklo prvu presudu po žalbi pred Mehanizmom, u predmetu *Tužilac protiv Augustina Ngirabatware*. Ova presuda izrečena je bez ikakvih odlaganja, uprkos kompleksnosti predmeta, ambicioznom rasporedu i činjenici da su sudije radile na njoj, bez dodatne nadoknade, istovremeno obavljajući svoje pravosudne odgovornosti na MKSR i MKSJ. Na osnovu našeg iskustva iz ovog predmeta, i povrh dodatnog kompleksnog pravosudnog rada koji Mehanizam već obavlja, uveren sam da možemo ponoviti ovaj uspeh u budućim prvostepenim i drugostepenim postupcima, značajno umanjujući troškove tako što će sudije biti plaćene

samo za ono vreme koje provedu radeći na konkretnom predmetu, i skraćujući trajanje prvostepenih i drugostepenih postupaka povećanjem efikasnosti sudskog postupka.

Takođe sa zadovoljstvom mogu obavestiti da će Mehanizam, do kraja godine, preuzeti odgovornost za sve trajne funkcije MKSR. Tokom narednih meseci, poslednje administrativne odgovornosti, uključujući obezbeđenje i rukovođenje zgradom biće predate u nadležnost Mehanizma, u skladu s predviđenom dinamikom. Takođe i dalje ostvarujemo veliki napredak u prosleđivanju, kao i pripremi za prosleđivanje, relevantnih funkcija MKSJ, što je proces koji će biti okončan zaključno sa zatvaranjem tog međunarodnog suda 2017. godine.

Prenošenje odgovornosti predstavlja izuzetno kompleksan proces, i on ne bi mogao biti ostvaren bez bliske saradnje sa sudijom Vagnom Joensenom, predsednikom MKSR, kao i tužiocima, sekretarima, sudijama i osobljem MKSR I MKSJ. Mehanizam je zahvalan na njihovoj ključnoj pomoći i saradnji.

Takođe smo izuzetno zahvalni državama sa kojima je Mehanizam sklopio sporazume o izvršenju kazni i onima koje to pitanje razmatraju. Mehanizam se oslanja na podršku pojedinačnih država članica kako bi obezbedio da kazne koje su izrekli MKSR, MKSJ i sâm Mehanizam budu izvršene, i saradnja država članica u tom pogledu je neprocenjiva.

Kako se prenošenje preostalih funkcija odvija neometano i u skladu sa zadatim rokovima, Mehanizam je takođe usredsređen na tri dodatna izazova s kojima će se susretati tokom sledeće godine.

Prvi od tih izazova odnosi se na izgradnju novog objekta u kojem će biti smešten Mehanizam u Arushi. Izgradnja objekta dalje napreduje i ova nova zgrada će obezbediti da Mehanizam može da funkcioniše u Arushi u skladu sa svim bezbednosnim procedurama, sa funkcionalnom sudnicom i odgovarajućem prostorom za čuvanje arhiva. U julu ove godine

održali smo skromnu ceremoniju polaganja kamena temeljca za novi objekat, i imali smo čast da ovom skupu prisustvuje predsednik Tanzanije, njegova ekscelencija Jakaya Mrisho Kikwete. Prisustvo predsednika Kikwetea dodatno naglašava veliku podršku koju Tanzanija godinama velikodušno pruža Mehanizmu.

Drugi značajan izazov s kojim se susrećemo je hapšenje preostalih lica protiv kojih je MKSR podigao optužnice koja su još uvek u bekstvu. Gospodine predsedniče, ekscelencije, MKSJ je postigao važan presedan time što je pred lice pravde izveo sve osobe protiv kojih je podigao optužnice, što je izuzetno dostignuće. Od presudne je važnosti da obezbedimo da se ista situacija ponovi i kada su u pitanju lica optužena pred MKSR. Imam puno poverenje u značajne napore koje tužilac Mehanizma ulaže kako bi se uhapsili ti poslednji begunci od pravde, i pozivam države članice da sarađuju na svaki mogući način u ovim naporima tužioca.

Treći veliki izazov s kojim se Mehanizam suočava odnosi se na relokaciju određenih pojedinaca protiv kojih je optužnice podigao MKSR, a koji su potom oslobođeni optužbi ili su pušteni na slobodu ali nisu u mogućnosti da se vrate, ili se plaše povratka u državu čiji su državljani. Mehanizam je početkom ove godine preuzeo odgovornost za relokaciju ovih lica, i usvojio je strateški plan, kako bi istovremeno usmerio napore na njihovoj relokaciji i smanjio s tim povezane troškove. Smeštanje ovih lica je ključni izazov za međunarodno pravosuđe, i pozivam sve predstavnike okupljene danas na ovom mestu da sarađuju sa Mehanizmom u vezi s mogućnostima za relokaciju.

Naravno, pored toga što se bori s konkretnim izazovima koje sam naveo, i to na najefikasniji način i samo uz nužne troškove, Mehanizam i dalje nastoji da usvoji najbolju praksu na više različitih polja delovanja. S tim ciljem sudije Mehanizma su nedavno usvojile kodeks pravosudnog ponašanja kojim su definisane etičke odgovornosti sudija i visoki standardi kojih treba da se pridržavamo. Takođe sarađujemo sa lokalnim, regionalnim i nacionalnim zajednicama. Na primer, nedavno sam obezbedio spoljno finansiranje koje će

nam omogućiti da obučimo studente prava i sudije iz Tanzanije i da im pružimo podršku, i time pomoći da se resursi i ekspertiza Mehanizma podele sa onima koji se bave pravom u zemlji-domaćinu.

Zaključiću svoje obraćanje o konkretnim aktivnostima Mehanizma još jednom naglašavajući koliko smo sudije, čelni ljudi, osoblje i ja lično zahvalni na podršci međunarodne zajednice, pogotovo država-domaćina, Tanzanije i Holandije. Dok nastojimo da ispunimo svoj mandat na najbolji mogući način, podrška Ujedinjenih nacija i država članica čine polaznu osnovu svih naših napora.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije, sada ću se osvrnuti na MKSJ.

Mogu izvestiti da Međunarodni sud nastavlja da ostvaruje značajan napredak ka završavanju svojih poslednjih prvostepenih i drugostepenih postupaka. Ove godine smo već izrekli dve značajne presude: u veoma obimnom predmetu *Popović i drugi*, kojim su obuhvaćena šestorica žalilaca, te u kompleksnom žalbenom postupku u predmetu *Tolimir*. Izricanje još jedne presude po žalbi, u predmetu *Stanišić i Simatović*, očekuje se do kraja ove godine. Samo četiri prvostepena i dva žalbena postupka će biti u toku početkom 2016. godine, od čega će dva prvostepena postupka biti okončana u prvom kvartalu naredne godine, još jedan prvostepeni i jedan žalbeni postupak do kraja 2016, a dva poslednja predmeta će biti okončana pre kraja 2017. godine. Shodno tome, očekuje se da će MKSJ završiti svoje aktivnosti za otprilike dve godine.

Dok Međunarodni sud završava svoj preostali pravosudni rad, drastično se smanjuje broj zaposlenih i neke od ključnih funkcija se prenose na Mehanizam, u skladu s mandatom koji mu je poverio Savet bezbednosti. Međunarodni sud je posvećen tome da svoj rad završi što pre i što efikasnije moguće.

Naravno, ovo kontinuirano smanjivanje broja zaposlenih, kao što sam prethodno napomenuo, neminovno ostavlja negativan efekat na moral zaposlenih, jer je osoblje Međunarodnog suda svesno da će njihova radna mesta uskoro biti ukinuta, i traže druge mogućnosti zaposlenja. U ovakvim okolnostima, razumljiva potraga pojedinca za sigurnošću može dovesti, i zapravo, već jeste dovela do odlaska ključnih članova timova koji sastavljaju presude. Takav odlazak zaposlenih je već izazvao odgađanja u završetku predmeta. To je bio moj glavni prioritet kao predsednika i koristim sve moguće mere kako bi tu opasnost otklonio.

Aktivno saradujem sa sekretarom i Službom Ujedinjenih nacija za rukovođenje ljudskim resursima kako bi bili izuzeti od regulativa koje mogu ograničiti optimalno zapošljavanje i zadržavanje osoblja.

Osim toga, u bliskom sam kontaktu s predsedavajućim sudijama u svim prvostepenim i drugostepenim postupcima, i naložio sam sekretaru da im stavi na raspolaganje sve resurse koji su im potrebni kako bi na njihovim predmetima radio potreban broj zaposlenih, te da pruži priliku za unapređenja, što bi moglo sprečiti odlazak zaposlenih. Sekretar se složio da udovolji svim zahtevima za resurse od predsedavajućih sudija i usvajanje ovog pristupa će značajno umanjiti opasnost od pomeranja predviđenih datuma izricanja presuda.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije,

Moje današnje obraćanje je poslednji put da se pred ovom skupštinom pojavljujem u svojstvu predsednika MKSJ. Duboko sam počastvovan što sam bio u prilici da obavljam ovu funkciju od 2003. do 2005. godine, i ponovo od 2011. do novembra ove godine, nakon izbora i reizbora od strane mojih kolega sudija. Na jednom ličnom nivou, pošto sam preživeo Drugi svetski rat i bio neposredni svedok njegovih strahota kao dete, bila mi je

izuzetna privilegija da pomognem u vođenju prvog međunarodnog krivičnog suda u savremenoj eri.

Vrlo sam svestan da su u poslednje vreme međunarodni sudovi, uključujući MKSJ, MKSR i MKS, bili predmet brojnih kritika. Neki od ovih prigovora mogu se objasniti kao neminovni nusproizvod mandata tih sudova da vode predmete izuzetnog obima, razmatraju dokaze koji su im predočeni i utvrđuju individualnu krivičnu odgovornost, bez obzira kakav uticaj te presude imaju na pojedine političke agende ili mišljenja većine. Međutim, druge vrste kritika, u vezi sa pitanjima poput sporosti pravosudnih postupaka i značajnih troškova suđenja koji se vode na međunarodnom nivou, često mogu biti opravdane.

Upravo i delimično zbog ovih poslednjih kritika, i potrebe da se na njih odgovori na konkretan način, mi je veliko zadovoljstvo i čast što i dalje obavljam funkciju predsednika Mehanizma. Kao što sam već napomenuo, verujem da ova institucija već predstavlja uticajan i važan primer najbolje prakse time što čuva i unapređuje očigledne uspehe postojećih međunarodnih krivičnih sudova dok istovremeno smanjuje troškove i povećava efikasnost.

Međutim, iako su napori Mehanizma usmereni ka pronalaženju novih načina da unapredimo svoj rad i produktivnost, i da služimo kao novi i ključni model za međunarodno pravosuđe, ne smemo dozvoliti da zbog tih napora smetnemo s uma načine na koje su pioniri nove ere savremenih međunarodnih krivičnih sudova, sa svim uočenim greškama, transformisali naše razumevanje teških krivičnih dela i odgovore na njih.

Kroz značajan korpus proceduralnih i činjeničnih presuda i odluka, ovi međunarodni sudovi su odigrali ključnu ulogu u sve boljem poznavanju i pridržavanju običajnog međunarodnog prava, uključujući ponajpre pitanja u vezi sa zabranom seksualnih napada, zaštitom primenjivom u nemeđunarodnim oružanim sukobima i sudsku praksu u vezi sa genocidom i zločinima protiv čovečnosti.

Osim što je locirao i pred lice pravde izveo svako od lica protiv kojih je podigao optužnicu, MKSJ je zadao nezapamćen udarac nekažnjivosti, a njegov primer služi kao snažno upozorenje onima koji se nadaju da će izbeći posledice svojih dela. Izazvavši šire napore ka ostvarivanju pravde, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou, ovi međunarodni sudovi su zauvek promenili reakciju svetske zajednice na buduće sukobe, kao i na one sadašnje i prošle, i unapredili zaštitu koja se pruža najranjivijim grupama obuhvaćenim sukobima.

Za ova dostignuća vredna hvale veliku zaslugu imaju sudije, osoblje Ujedinjenih nacija, i advokati koji su neumorno radili na i sa međunarodnim sudovima i tako ispunili i prevazišli početna očekivanja. Ali zasluga se mora podeliti i sa svim članicama Ujedinjenih nacija. Materijalna, politička i razna druga pomoć koju su nam pružile države bila je ključna za uspeh međunarodnih krivičnih sudova, i ostaće ključna za napore da ovi sudovi budu još uticajni i efikasniji u narednim godinama. Ne mogu dovoljno naglasiti da bez tog partnerstva vlada zastupljenih na ovoj skupštini, nijedan od uspeha o kojima sam danas govorio ne bi bio moguć.

Naravno, treba preći još dugačak put pre nego što poštovanje vladavine prava postane univerzalno i koncept nekažnjivosti postane prošlost. Međutim, MKSJ, MKSR i njihovi sestrinski sudovi su za samo dvadeset prethodnih godina otvorili novu eru u međunarodnom pravosuđu, novu eru pozivanja na odgovornost, što je bilo takoreći nezamislivo pre samo trideset godina, a kamoli tokom mračnih dana Drugog svetskog rata. Uveren sam da će uz vašu podršku međunarodni krivični sudovi poput Mehanizma moći da nadograde ta dostignuća u narednim godinama, i budu vesnici jednog sveta u kojem će se ostvariti najuzvišenije težnje Ujedinjenih nacija.

Hvala vam.

* * *